

Folkhälsomyndigheten

Acceptans för vaccination mot covid-19 bland personal inom äldreboende och hemtjänst

Denna titel kan laddas ner från: www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/. En del av våra titlar går även att beställa som ett tryckt exemplar från Folkhälsomyndighetens publikationsservice, publikationsservice@folkhalsomyndigheten.se.

Citera gärna Folkhälsomyndighetens texter, men glöm inte att uppge källan. Bilder, fotografier och illustrationer är skyddade av upphovsrätten. Det innebär att du måste ha upphovsmannens tillstånd att använda dem.

© Folkhälsomyndigheten, 2021.

Artikelnummer: 21016

Innehåll

Sammanfattning.....	4
Summary.....	5
Bakgrund.....	6
Syfte	7
Metod.....	8
Resultat.....	9
Erfarenhet av covid-19 som sjukdom.....	9
Hög acceptans för en vaccination bland deltagarna.....	9
Praktiskt enkelt och smidigt att vaccinera sig	10
Arbetsgivaren är en viktig källa till kunskap.....	10
Diskussion	11
Bilaga.....	12

Sammanfattning

Som en del av uppföljningen av den nationella planen för vaccination mot covid-19 ingår att undersöka vaccinacceptans hos allmänheten i stort samt i olika grupper i samhället. Vaccinacceptans inkluderar kunskap, attityder och beteende men även praktiska och strukturella aspekter. Personal inom äldreboende och hemtjänst prioriteras och erbjuds vaccination under vaccinationsfas 1. Inom denna personalgrupp gjorde Folkhälsomyndigheten en intervjustudie om individers inställningar till och förutsättningar för att ta ett informerat beslut vid ett erbjudande om vaccination mot covid-19.

Bland de 103 deltagarna som intervjuades uppgav åtta av tio att de redan har vaccinerat sig eller kommer att vaccinera sig mot covid-19. Majoriteten av de intervjuade uttryckte en positiv inställning till vaccination mot covid-19 i allmänhet. Att vaccinera sig var ett självklart beslut för flera av deltagarna och flera olika anledningar framträder. Flera lyfter att de vill skydda de äldre och utsatta och att det har en önskan om en återgång till det ”normala”. Andra att de grundat sitt beslut på experternas råd, forskningens framsteg, men också utifrån en oro att själva få sjukdomen.

En del av de intervjuade hade frågor eller oro kring vaccination mot covid-19, men flera av dessa beslutade också att vaccinera sig. Cirka två av tio hade avböjt erbjudandet om att vaccinera sig eller hade skjutit upp beslutet. Anledningarna varierade men flera lyfte oro för möjliga biverkningar eftersom de upplevde vaccinet som nytt och oprövat. Några hade tackat nej eller skjutit upp vaccinationen med hänsyn till sin egna hälsa för att de själva har någon bakomliggande sjukdom eller är gravida för tillfället.

Nästan samtliga intervjuade uppger att det inte finns några praktiska hinder för själva genomförandet av vaccinationen. Deltagarna upplever tillgänglig information överlag som mycket bra, framförallt den information som kommer från arbetsgivaren och ansvariga myndigheter.

Vaccinacceptans bland vårdpersonal är viktigt för att skydda de själva samt ge indirekt och förstärkt skydd till de personer som bor på särskilda boenden eller har hemtjänst.

Summary

Studies into vaccine acceptance among the general public and in different population groups are planned as part of the follow-up of the national plan for vaccination against covid-19. Vaccine acceptance includes knowledge, attitudes and behavior but also practical and structural aspects relating to vaccination. Staff in nursing homes and home care are prioritized and offered vaccination during vaccination phase 1 of the national plan. Within this group, the Swedish Public Health Agency has conducted an interview study relating to various factors that are relevant to making an informed decision about vaccination against covid-19.

Among the 103 participants interviewed, eight out of ten stated that they have already been vaccinated or will be soon vaccinated against covid-19. The majority of those expressed a positive attitude towards vaccination against covid-19 in general. It was a straightforward decision for many of the participants to vaccinate for several different reasons. Many emphasize that they want to protect the elderly and vulnerable and that they have a desire for a return to "normal life". Others that they based their decision on recommendations and advice from the responsible authorities, but also that others want to protect themselves against covid-19 infection.

Some of the participants had questions or concerns about vaccination against covid-19, but several of these people also decided to get vaccinated. About two out of ten had turned down the offer to get vaccinated or had postponed their decision. Their reasons varied, but several raised concerns about possible side effects because they perceived the vaccine as new and untested. Some had refused or postponed the vaccination with regard to their own health because they themselves have an underlying disease or are currently pregnant.

Almost all participants stated that there are no practical obstacles to get vaccinated. The participants perceive available information in general as very good, especially the information that comes from their employer and from the responsible authorities.

Vaccine acceptance among healthcare professionals is important both for the individuals themselves but also for providing indirect and enhanced protection to people who live in elderly care homes or have home care services.

Bakgrund

Regeringen gav i slutet av maj 2020 Folkhälsomyndigheten i uppdrag, S2020/04550/FS (delvis), att ta fram en nationell operativ plan för framtida vaccination mot sjukdomen covid-19, orsakad av det nya coronaviruset SARS-CoV-2. Uppdraget innefattar bland annat en rekommendation för en prioritetsordning för vaccinationen, som i sig är beroende av tillgången till godkänt vaccin. I en första fas, som inleddes i slutet av december 2020, prioriteras de som bor på särskilda boenden för äldre eller har hemtjänst enligt socialtjänstlagen, personal som arbetar nära dessa personer, samt vuxna som lever tillsammans med någon som tillhör denna riskgrupp. Personal inom äldreomsorg och hemtjänst prioriteras för vaccination mot covid-19 inom fas 1 med syfte att ge indirekt och förstärkt skydd till de personer som bor på särskilda boenden för äldre eller har hemtjänst.

Vaccinationsinsatserna kommer att succesivt erbjudas till fler grupper. Som en del av uppföljningen av den nationella rekommendationen av vaccination mot covid-19 ingår att undersöka inställningar kring vaccinacceptans. Vaccinacceptans bygger på ett spektrum av uppfattning som påverkas av en rad faktorer och kan ändras över tid. Det inkluderar kunskap, attityder och beteende men även praktiska och strukturella aspekter. Arbetet med vaccinacceptans kring covid-19 bygger på tidigare erfarenhet och kunskap från arbetet med det nationella barnvaccinationsprogrammet.

Syfte

Syftet var att undersöka inställningen till och förutsättningar för att ta ett informerat beslut vid ett erbjudande om vaccination mot covid-19. Målgruppen var personal inom äldreboende och hemtjänst.

Metod

En intervjustudie av personal på äldreboende och hemtjänst genomfördes från den 22 till den 28 januari över telefon av Gullers grupp på uppdrag av Folkhälsomyndigheten. Deltagarna i studien var alla över 18 år och arbetade patientnära. Urvalet är ett så kallat ”tillfällighetsurval” där intervjuaren ringer upp utvalda arbetsplatser och frågar den som svarar om de vill delta i intervjun. Arbetsplatser kontaktades slumpmässigt utifrån en geografisk spridning över landet och utifrån en fördelning mellan stad och landsbygd.

En semi-strukturerad intervjuguide bestående av åtta frågor togs fram av Folkhälsomyndigheten, se bilaga 1. Frågorna syftade till att fånga erfarenheter och upplevelser kring erbjudande om vaccination mot covid-19. Focus var på inställningar till och förutsättningar för att ta informerat beslut. Denna rapport sammanfattar svaren från intervjuerna övergripande.

Deltagandet i studien var frivilligt och anonymt. Samtliga resultat redovisas aggregerat och enskilda individer går inte att identifiera.

Resultat

Studien består av 103 personer. Undersökningen besvarades av både kvinnor och män vilka representerade flera yrkesgrupper med patientnära arbete. Även geografisk spridning av deltagarna samt fördelning av storstadsområden och landsbygd uppnåddes.

Erfarenhet av covid-19 som sjukdom

Majoriteten av deltagarna uppger att de har haft personliga erfarenheter av covid-19 som sjukdom på något sätt. En del uppger själva att de har haft sjukdomen medan andra deltagare ha upplevt sjukdomen på nära håll bland närstående, kollegor eller boenden. Oavsett egna erfarenheter, belyser flera deltagare hur lömsk och obehaglig sjukdomen covid-19 kan vara, särskilt då en individ kan vara smittad utan att veta om det. Framförallt i kontexten av att arbeta nära patienter i riskgrupp inom hemtjänst eller på äldreboenden gör att sjukdomen upplevs som särskilt farlig.

Flera av de intervjuade pekar på vilken stor inverkan covid-19 har haft i det dagliga arbetet som exempelvis ökad skyddsutrustning och åtgärder för att minska smittspridning.

Hög acceptans för en vaccination bland deltagarna

Av deltagarna uppger åtta av tio att de redan har vaccinerat sig eller kommer att vaccinera sig mot covid-19. Majoriteten av de intervjuade har en positiv inställning till vaccination mot covid-19 i allmänhet. Att vaccinera sig var ett självklart beslut för flera av deltagarna. Flera olika anledningar framträder bland de som uppger att de redan har eller kommer att tacka ja till vaccinet. Flera lyfte fram det faktum att de arbetar nära människor i riskgrupp, och att det är det främsta skälet till att tacka ja till vaccinet, för att värna om de äldre. Anledningar kretsade även kring medmänsklighet och solidaritet där flera beskrev ett kollektiv ansvar som alla bär gemensamt och som den enskilde har för att bidra till att stoppa pandemin – inte minst för att skydda de utsatta. Vissa uppger att de vaccinerade sig för att de är oroliga för att själva få sjukdomen eller att de så snabbt som möjligt vill återgå till ett normalt liv eller kunna resa. Beslutet var exempelvis grundat på experternas råd, forskningens framsteg och att de kände tilltro till experter och myndigheter.

En del av de intervjuade hade frågor eller oro kring vaccination mot covid-19, men flera av dessa beslutade också att vaccinera sig. Anledningarna varierade men flera lyfte oro för möjliga biverkningar eftersom de upplevde vaccinet som nytt och oprövat. Vissa deltagare uppgav att beslutet om vaccination inte var initialt självklart utan beslutet kom efter uppmaning från familj, vänner eller personer i deras direkta närhet som uppmanat till vaccination. Främst uppgav dessa personer att de valde att vaccinera sig för att skydda andra i sin omgivning.

Cirka två av tio av de intervjuade hade avböjt erbjudandet om att vaccinera sig eller sköt upp beslutet. Skälen uppgavs vara relaterat till oro för möjliga biverkningar samt att de upplevde vaccinet som nytt och oprövat. Även erfarenheter kring vaccination under pandemin 2009 nämndes. Några hade tackat nej eller skjutit upp vaccination med hänsyn till sin egna hälsa för att de själva har någon bakomliggande sjukdom som medför att de har flera frågor eller funderingar i vad vaccinet kan medföra för just dem och deras hälsa. Några av deltagarna uppger att de är gravida för tillfället, och att det är främsta skälet till att de tackar nej eller skjuter upp vaccinationen men planerar att vaccineras så snart det rekommenderas.

Praktiskt enkelt och smidigt att vaccinera sig

Nästan samtliga intervjuade uppger att det inte finns några praktiska hinder för själva genomförandet av vaccinationen. Flera deltagare har redan tagit sin första dos, och de framhåller att förfarandet gick väldigt enkelt och smidigt, framförallt de som har haft möjligheten att ta vaccinet på arbetsplatsen under arbetstid.

Arbetsgivaren är en viktig källa till kunskap

Deltagarna uppger olika källor för sin information och kunskap om covid-19 sjukdom samt vaccination mot covid-19. Den största källan är den egna arbetsplatsen och arbetsgivaren. Nyhetsmedierna var även en vanlig källa för information.

Vissa uppger att de söker information om covid-19 och vaccination lite mer aktivt, och då är det nästan uteslutande Folkhälsomyndigheten som de vänder sig till. Enstaka intervjuade nämner andra informationskällor så som Capio, 1177 Vårdguiden, Facebook och sökningar via Google.

Deltagarna upplever tillgänglig information överlag som mycket bra, framförallt den information som kommer från arbetsgivaren och ansvariga myndigheter.

Diskussion

Sammantaget visar resultatet från undersökningen att personal inom äldreboende och hemtjänst har en hög acceptans för vaccination mot covid-19. Åtta av tio uppger att de redan vaccinerat sig eller kommer att tacka ja till erbjudandet. Vaccinationstillfället uppfattas som smidigt och enkelt. Två av tio hade avböjt erbjudandet om att vaccinera sig eller sköt upp beslutet. Oavsett beslut kring vaccination, lyfte deltagare frågor och ibland oro kring vaccination mot covid-19. Erbjudandet om vaccination som personalen ställs inför gäller ett nytt vaccin och det är därför naturligt att individer har funderingar inför sitt beslut samt olika behov och önskemål om information och råd utifrån sin individuella situation.

Tidigare erfarenhet från arbete med vaccinacceptans t.ex. inom barnvaccinationsprogram har visat att det är viktigt att alla individer har förutsättningar för informerade beslut och att praktiska samt strukturella hinder minimeras.

Vaccination mot covid-19 är frivillig och erbjuds gratis. Av de deltagare som hittills vaccinerat sig upplevdes det praktiska kring vaccinationstillfället som smidigt och enkelt. Arbetsgivarna har en viktig roll för att minimera praktiska hinder för personal vid erbjudande om vaccination. Flera deltagare belyste vikten av möjligheter för vaccination under arbetstid och på arbetsplatsen.

Deltagarna upplever tillgänglig information överlag som mycket bra, framförallt den information som kommer från arbetsgivaren och ansvariga myndigheter. I studien lyfts också frågor och informationsluckor kring vaccination mot covid-19. I takt med att mer kunskap och information kring vaccinationer tas fram är det viktigt att det tillgängliggörs så att individer har förutsättningar för att kunna fatta informerade beslut kring sin vaccination.

Denna intervjustudie har en del begränsningar. Studien genomfördes med ett begränsat antal deltagare genom tillfällighetsurval under en kort tidsperiod.

Resultaten i denna studie ger en ögonblicksbild med hög vaccinacceptans, positiv inställning och god tillgänglighet till vaccination mot covid-19 bland personal inom äldreboende och hemtjänst. Vaccinacceptans bland vårdpersonal är viktigt för att ge indirekt och förstärkt skydd till de personer som bor på särskilda boenden eller har hemtjänst.

Bilaga

Intervjuguide framtagen av Folkhälsomyndigheten inför telefonintervjuer med personal inom äldreboende och hemtjänst:

Om syn, upplevelser och oro för covid-19 sjukdom

1. Vad har du för erfarenhet av covid-19 som sjukdom?

Om vaccination mot covid-19

2. Har du erbjudits vaccination mot covid-19?
 - a. Ja/Nej/Vet ej
3. Hur går dina tankar inför vaccination mot covid-19 för egen del?
 - a. *Om trygg:* Vad gör att du känner dig övertygad/trygg/säker i ditt beslut?
 - b. *Om otrygg/tveksam:* Vad gör att du känner dig otrygg/tveksam? Vad behövs för att du ska känna dig trygg? Saknas något? (information etc.)
4. Vilket beslut har du landat i?
 - a. Ja/Nej/Vet ej
5. Vilka hinder ser du angående vaccination mot covid-19 för dig själv?
 - a. Finns det några praktiska hinder?
6. Var söker du information och kunskap gällande vaccination mot covid-19?
 - a. *Om källorna:* Vad tycker du om den/de källorna? Vad är bra respektive mindre bra?
7. Hur pratas det om vaccination mot covid-19 på din arbetsplats mellan kollegor?
 - a. Är det några frågor gällande vaccination mot covid-19 som är särskilt svåra eller som du eller kollegorna funderar över?

Avslutningsfråga

8. Finns det något övrigt gällande vaccination mot covid-19 som du vill ta upp som vi redan ha inte diskuterat?

Folkhälsomyndigheten är en nationell kunskapsmyndighet som arbetar för en bättre folkhälsa. Det gör myndigheten genom att utveckla och stödja samhällets arbete med att främja hälsa, förebygga ohälsa och skydda mot hälsohot. Vår vision är en folkhälsa som stärker samhällets utveckling.

Folkhälsomyndigheten

Solna Nobels väg 18, 171 82 Solna. **Östersund** Forskarens väg 3. Box 505, 831 26 Östersund.

www.folkhalsomyndigheten.se